

се плаща отъ задружната каса договорената придъ; но тая зестра не се счита вече за задруженъ имотъ, а за частна собственостъ на булката. Това може да се каже, че е единственото *rescuium* въ задругата. Това и дрехитѣ. Тѣ се правятъ отъ самитѣ жени, и принадлежатъ на ония, за които сж направени. Веднажъ или дважъ въ годината, домакинята раздава на женитѣ нужното количество вълна, отъ която тѣ трѣбва да изпредатъ и изтъкатъ дрехи за себе си и за своитѣ. Ако има нѣкоя вдовица въ задругата и тя има право на сжщото количество вълна. Тя въобще слѣдва да се храни и облича отъ задругата; но въ замѣна ѝ дължи своята работа. Оженили се втори пжтъ за нѣкого извънъ задругата, тя излиза отъ нея, съ една зестра само, състоеща въ дрехи. Дѣцата, които е добила отъ първия си мжжъ, оставятъ въ задругата.

Ратаитѣ не съставляватъ частъ отъ задружната челядь.

Такъвъ е въ общи черти правовиятъ организъмъ — *der Rechtsorganismus* — на българската задруга. Той се крѣпи, и функционира, и вдѣхва довѣрие и на задругари и на незадругари, благодарение само на грижата, която задругаритѣ полагатъ да пазятъ старитѣ обичаи, на широкото основание на които тѣ почиватъ. Тая грижа е тѣй искрена, щото нашитѣ българи, които сж тѣй недовѣрчиви въ много отношения, даватъ на заемъ на домакина, срѣщу задружнитѣ имоти, купуватъ и продаватъ въобще отъ него и нему, за смѣтка и въ името на задругата, при всичко че нѣма законъ у насъ който да задължава задругаритѣ да припознаватъ дѣлата на домакина. Има обичаи, и повече нищо. Тия обичаи въ Хърватско и въ Сърбия сж получили законодателна санкция¹; у насъ не само нѣма нищо законоположено, но нѣма и практика помежду сждиитѣ да взиматъ прѣдъ видъ въ границитѣ на възможността обичайното право. Мене не се е случвало да чуя нѣкой примѣръ за начина, по който нашитѣ сжди-

¹ Всичкитѣ закони, наредби и образци за задругата на Хърватско захващатъ 118 страници и отъ книгата на М. Vežić, *Pomoćnik za Javnu Opravu*, Zagreb, 1884. — Приятелитѣ на задругата не одобряватъ нѣкои отъ хърватскитѣ и сръбскитѣ законоположения. Тѣй тѣ възразяватъ противъ чл. 2 на хърватския законъ отъ 1874, споредъ който нови задруги не могатъ вече да се съставляватъ въ Хърватско. Тѣй г. Утѣшеновичъ нарича „куковичино яйце въ чуждо гнѣздо“ чл. 515 отъ сръбския граждански кодексъ, споредъ който всѣки задругаръ може да залага своята частъ отъ задружния имотъ.